

DZIEJE NAJNOWSZE

PL ISSN 0419-8824

INDEKS 355682

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

3-2008

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

DZIEJE NAJNOWSZE

**Rocznik XL
2008
3**

WARSZAWA 2008

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszcza,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

Wydanie publikacji dofinansowane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
(Umowa nr 511/DWB/P/2008)

KOMITET REDAKCYJNY

Krzysztof Kawalec, Tadeusz Kisielewski, Stanisława Lewandowska, Piotr Łossowski,
Piotr Madajczyk, Wojciech Materski, Jan Molenda, Andrzej Nowak,
Tadeusz Radzik, Wojciech Rojek, Tomasz Schramm, Rafał Stobiecki,
Ryszard Sudziński, Włodzimierz Suleja, Jacek Tebinka, Roman Wapiński,
Zygmunt Zieliński, Elżbieta Znamierowska-Rakk, Janusz Żarnowski

REDAKCJA

Małgorzata Gmurczyk-Wrońska (sekretarz), Magdalena Hułas,
Marek K. Kamiński, Andrzej Koryn, Krzysztof Michalek,
Tadeusz Wolsza (redaktor naczelny)

TLUMACZ

Aleksandra Rodzińska-Chojnowska

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 831-02-61

ISSN 0419-8824

© Instytut Historii PAN & Wydawnictwo DiG, 2008

Wydawca: Wydawnictwo DiG Sp.j.
PL 01-524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4
tel./fax (+4822) 839-08-38
e-mail: biuro@dig.pl <http://www.dig.pl>

Druk: Fabryka Druku Sp. z o.o., ul. Staniewicka 18, 03-310 Warszawa

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Jakub Wojtkowiak — <i>Kontyngent Armii Czerwonej w Mongolii w latach 1936–1938</i>	3
Joanna Szymonieczek — <i>Dwa Zarządy Głównie Polskiego Czerwonego Krzyża w latach 1939–1945: wyjątek od zasad Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycza</i>	15
Krzysztof Jasiewicz — <i>Krajowy Kościół Konspiracyjny (KKK)? Próba zdefiniowania nowego spojrzenia na genezę i kwestię współpracy konspiracyjnych struktur kościelnych z Polskim Państwem Podziemnym w latach 1939–1945</i>	29
Mariusz Mazur — <i>Koncepcja nowego człowieka w propagandzie Polskiej Partii Robotniczej do przejęcia władzy</i>	47
Mieczysław Samborski — <i>Rozmowy OUN–SD i UPA z Niemcami od listopada 1943 r. do końca 1944 r. na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej</i>	59
Dariusz Rogut — <i>Ucieczki żołnierzy Armii Krajowej z obozu NKWD–MWD nr 178–454 w Riazaniu (1945–1946)</i>	79
Dominika Rafalska — <i>Na spotkanie akowcom („Po prostu” w 1956 r.)</i>	95
Grzegorz Gąsior — <i>Antonín Novotný wobec kwestii słowackiej w latach 60. XX w.</i>	109
Andrzej Chojnowski — <i>Sceny ukryte z życia pisarza. Tajemnice Andrzeja Brychta</i>	117
Sebastian Ligarski — <i>Wrocławska grupa teatralna „Nie Samym Teatrem...” w materiałach Służby Bezpieczeństwa</i>	135
Barbara Rogosz — <i>Obraz sytuacji w Polsce w latach 1980–1981 w świetle opiniotwórczej prasy brytyjskiej</i>	143

AUTOREFERATY

Jerzy Romanowicz — <i>Szkolnictwo polskiej Marynarki Wojennej w Wielkiej Brytanii w latach 1939–1947</i>	165
--	-----

ARTYKUŁY RECENZyjNE I RECENZJE

Zygmunt Zieliński — <i>Kiedy mit przestaje być zabawą?</i>	171
Marian M. Drozdowski — <i>Blaski i cienie „Wielkiej ilustrowanej encyklopedii Powstania Warszawskiego”</i>	178
Włodzimierz Suleja — <i>Czasami warto pomyśleć...</i>	186

<i>Stenogrammy zasiedań Politbiuro CK RKP(b)–WKP(b) 1923–1938 gg.</i>	
— Wojciech Materski	193
<i>SSSR i Litwa w годы wtorej mirowoj wojny, t. I: SSSR i Litowskaja Respublika</i> (mart 1939 — awgust 1940 gg.) — Wojciech Materski	199
Tadeusz Wolsza, „ <i>Katyni to już na zawsze katy i katowani</i> ”. W „ <i>polskim Londynie</i> ” o sowieckiej zbrodni w Katyniu (1940–1956) — Tadeusz Kisielewski	204
<i>Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956</i> , red. Rafał Wnuk, Sławomir Poleszak, Agnieszka Jaczyńska, Magdalena Śladecka — Wiesław Charczuk	209
<i>Zaolzie w świetle szyfrogramów polskiej placówki dyplomatycznej w Pradze</i> oraz <i>Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie (1945–1949)</i> , wydał Jiří Friedl — Tadeusz Kisielewski	213
Maciej Górny, <i>Przed wszystkim ma być naród. Marksistowskie historiografie w Europie</i> <i>Środkowo-Wschodniej</i> — Rafał Stobiecki	216
Piotr Godlewski, <i>Sport w Polsce na tle politycznej rzeczywistości lat 1944–1956</i> — Tadeusz Wolsza	221

LISTY DO REDAKCJI

Postscriptum do decyzji podjęcia walki w Warszawie (Na marginesie książki <i>Powstanie Warszawskie po 60 latach</i>) — Jerzy Iranek Osmecki	229
Uwagi na temat książki: <i>Oddział Dyspozycyjny „A” Warszawskiego Kedywu</i> — Stanisław Likiernik, Jacek Jakubowski	233
<i>Listy do redakcji „Dziejów Najnowszych”</i> — Marek K. Kamiński, Jindřich Dejmek, Jan Němeček	239

Wśród naszych Autorów m.in:

Dr Wiesław Charczuk — adiunkt w Instytucie Nauk Społecznych Akademii Podlaskiej w Siedlcach

Prof. dr hab. Andrzej Chojnowski — w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego

Prof. dr hab. Marian M. Drozdowski — w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Mgr Grzegorz Gąsior — doktorant w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego

Prof. dr hab. Krzysztof Jasiewicz — w Instytucie Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Prof. dr hab. Marek K. Kamiński — w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Prof. dr hab. Tadeusz Kisielewski — w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Dr Sebastian Ligarski — pracownik naukowy Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej, Oddział we Wrocławiu

Prof. dr hab. Wojciech Materski — w Instytucie Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr Mariusz Mazur — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie

Dr Dominika Rafalska — adiunkt w Instytucie Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego

Dr Jerzy Romanowicz — adiunkt w Instytucie Historii Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku

Mgr Barbara Rogosz — doktorantka w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego

Dr Dariusz Rogut — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Kielcach im. Jana Kochanowskiego. Filia w Piotrkowie Trybunalskim

Prof. dr hab. Rafał Stobiecki — w Instytucie Historii Uniwersytetu w Łodzi

Prof. dr hab. Włodzimierz Suleja — dyrektor Instytutu Pamięci Narodowej, Oddział we Wrocławiu

Mgr Joanna Szymonieczek — doktorantka w Instytucie Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr hab. Jakub Wojtkowiak — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu

Prof. dr hab. Tadeusz Wolsza — w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Ks. Prof. dr hab. Zygmunt Zieliński — w Instytucie Historii Kościoła Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

Informacja dla autorów „Dziejów Najnowszych”

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać na dyskietkach w formacie PC lub MAC oraz w dwu egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm: na stronie po 30 wierszy po ok. 60 znaków, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pisemem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji — na końcu tekstu z prawej strony (oraz dokładny adres).

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych przyjmujemy ogólnie przyjęte skróty (np. itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7., dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części — arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułów streszczeń o objętości 1 strony maszynopisu na tej samej dyskietce co artykuł.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są co kwartał. Cena prenumeraty krajowej wynosi: na **2008 r. — 20 zł.**
Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest powiększona o rzeczywisty koszt wysyłki.

Prenumerata krajowa: przez „RUCH” S.A. — wpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania.

Prenumerata opłacana w złotych ze zleceniem wysyłki za granicę: informacji o warunkach prenumeraty i sposobie zamawiania udziela „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33, tel. (+4822) 532-87-31, 532-82-23 — prenumerata płatna w walucie obcej: tel. (+4822) 532-88-16, 532-87-34 (dla osób fizycznych), 532-88-19 (dla osób prawnych)
— infolinia 0 804 200 600

Wpłaty w PLN na konto w banku PEKAO S.A. IV O/Warszawa, No. 68 1240 1053 1111 0000 0443 0494 lub w kasie Oddziału.

Dokonując wpłaty za prenumeratę w Banku czy też w Urzędzie Pocztownym należy podać: nazwę naszej firmy, nazwę banku, numer konta, czytelny pełny adres odbiorcy za granicą, okres prenumeraty, rodzaj wysyłki (p-tą priorytetową czy ekonomiczną) oraz zamawiany tytuł.

Warunkiem rozpoczęcia wysyłki prenumeraty, jest dokonanie wpłaty na nasze konto.

Prenumerata opłacana w dewizach przez odbiorcę z zagranicy: przelewem na nasze konto w banku SWIFT banku: PKOPPLPWWA4

w USD PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 54 1240 1053 1787 0000 0443 0508

w EUR PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 46 1240 1053 1978 0000 0443 0511

po dokonaniu przelewu prosimy o przesłanie kserokopii polecenia przelewu z podaniem adresu i tytułu pod nr faxu +4822 532-87-31.

Informujemy, że klienci płacący z zagranicy mogą też dokonać wpłaty na prenumeratę kartami kredytowymi VISA i MASTERCARD w internecie <http://www.ruch.pol.pl>

Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5 XII — na I kw. r. następnego

do 5 III — na II kw. r. bieżącego

do 5 VI — na III kw. r. bieżącego

do 5 IX — na IV kw. r. bieżącego

Bieżące numery oraz wszystkie dostępne od 1999 r. można również kupić lub zamówić w Wydawnictwie DiG:

01-524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4

tel. fax (+48 22) 839 08 38

e-mail: dig@dig.pl; <http://www.dig.pl>

Deutsche Bank PBC SA O/Wwa PL 21 1910 1048 2201 9931 0260 0001

Na terenie kraju wpłat można dokonywać także w oddziałach terenowych firmy KOLPORTER S.A., właściwych dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.

Szczegółowe informacje — bezpłatna infolinia 0 801 205 555

lub na stronie internetowej <http://www.kolporter.com.pl>

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise.

CHZ Ars Polona S.A.

03-933 Warszawa, ul. Obrońców 25, Poland

<http://www.arspolona.com.pl>

tel. fax (+4822) 509 86 09

cena 20,00 zł (w tym 0% VAT)

Nakład 750 egz.

ISSN 0419-8824

9 770419 882085 03